

PO POTEH RODBINE SERAJNIK

Družina Serajnik je imela vidno vlogo ne samo v avstrijski Koroški, temveč tudi v slovenski in ormoški zgodovini. Slovensko zavedna in napredna rodbina iz avstrijske Koroške je pomembno prispevala k narodnemu in kulturnemu, predvsem pa h glasbenemu življenju; na narodnostno mešanem obmejnem območju so kot zavedni Slovenci stremeli h krepitvi slovenstva in kulturnega življenja. Prepoznavni so postali predvsem kot izvrstni glasbeniki, svoje strokovno znanje in delo pa je najmlajši med njimi usmeril tudi v arhitekturo in slikarstvo. Rodbina je po izselitvi iz avstrijske Koroške delovala kot gonilna sila glasbenega in pedagoškega dela tudi na širšem ormoškem območju, zato je prav, da prispevamo k ohranjanju spomina na družino tudi s pričujočim prispevkom.

Ključne besede: arhitekt, družina, društvo, godba, glasbenik, Koroška, Ormož, Središče, narodno zavedni, rodbina, sokolstvo, slikar, učitelj.

UVOD

Serajniki izhajajo iz avstrijske Koroške, natančneje iz kraja Serai v okolici Beljaka,² pa tudi iz drugih krajev, npr. Št. Jakoba v Rožu

(Rožni dolini) na Koroškem.³ Družina se omenja tudi v znani Sketovi povesti o Miklovi Zali, saj naj bi iz nje po legendi od tam izhajala Zala. »Pripoveduje se, da je bila Miklova Zala prababica današnjih potomcev tega imena«. ⁴ V Sketovi povesti se med osebami pojavijo družina Serajnik, kmet Serajnik, njegova žena in sin Mirko.⁵ »Rodbina je dala Slovencem veliko šolnikov, duhovnikov, glasbenikov, slikarjev«. ⁶

DOMICIJAN SERAJNIK

Med najstarejšimi znanimi lahko omenimo prosvetnega delavca **Domicijana Serajnika**, rojenega 12. septembra 1847 v Šentjakobu v Rožu, umrlega 27. oktobra 1929 v Konjicah.⁷ Osnovno šolo je obiskoval in končal v rojstnem kraju, gimnazijo v Gorici in učiteljske v Celovcu. Po maturi leta 1867 je bil učitelj v Spitalu, Šentilju na Dravi, Konjicah, na Ptujski gori; od leta 1887 je imel naziv nadučitelj. Leta 1877 se je kot narodnozaveden Slovenec umaknil iz Šentilja pred nemško nestrpnostjo in ponemčevanjem ter se s Koroške preselil in naselil na Spodnjem Štajerskem. Zlasti na Ptujski gori je ozaveščal in dvigal sadjarstvo in čebelarstvo, zato so mu za gospodarske zasluge leta 1925 priredili

1 Nevenka Korpič, kustosinja, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož.

2 Beseda kraja Serei naj bi bila tudi etimološki izvor priimka Serajnik, op. avtorice.

3 Rožna dolina nemško Rosental. Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

4 Vir: Dom in svet (Ljubljana), letnik 39, številka 8. URN:NBN:SI:DOC-HN0M3K7J, <http://www.dlib.si>, pridobljeno decembra 2023.

5 Zgodba se odvija v 15. stoletju, v času turških vpadov, na Koroškem, v vaseh Svetne (Svatne), Sveče, Št. Jakob v šentjakobski župniji Rož. Župan Serajnik na dan sv. Petra in Pavla (29. junij) leta 1478 naznani, da se bližajo hudi časi zaradi slabe letine, kuge in Turkov. Rožani za obrambo pred sovražnikom obnovijo Gradišče. Miklova Zala odrašča brez očeta, ki je padel v bojih s Turki. Njej in materi pri kmetovanju finančno in z nasveti pomaga ugledni sosed Serajnik. Pred mnogimi leti je namreč Zalinemu očetu na smrtni postelji obljubil, da bo svojega sina poročil z Zalo. Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Miklova_Zala, pridobljeno decembra 2023.

6 Vir: <https://www.slovenskekonjice.si/objava/149883>, pridobljeno decembra 2023.

7 Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

»Serajnikovo slavnost«.⁸ Da bi utrjeval slovensko narodno zavest, je kot vnet pevec ustanavljal in vodil moške pevske zборе, pa tudi majhne instrumentalne skupine, poučeval igranje na citre in druge instrumente. Leta 1887 je objavil *Petje v ljudski šoli z ozirom na domoljubno in cerkveno pesem*.⁹

DOMICIJAN SERAJNIK ML.

V zakonu z Elizo Wüstner sta se Domicijanu Serajniku rodila sinova Domicijan Serajnik ml.¹⁰ in Franjo.

Domicijan Serajnik ml. je bil glasbenoprosvetni delavec. Leta 1892 je končal učiteljske v Mariboru, hkrati pa se učil igrati violončelo na glasbeni šoli v okviru mariborskega Filharmoničnega društva. Učiteljeval je na Ptujski gori, od leta 1895 do 1879 na Ptuj in od leta 1897 do upokojitve, leta 1925, v Ormožu. Tukaj je oživil narodno gibanje, ljubiteljsko, posebej glasbeno življenje; v Ormožu in okolici je ustanovil več skupin, in sicer tamburaški zbor, več godb na pihala, godalni kvartet. Z njimi je prirejal javne nastope.

Skladal je otroške, šolske in cerkvene pesmi, ki so bile objavljene v raznih zbirkah.¹¹ Med otroškimi pesmimi sta najbolj znani *Zima, zima*

bela (O. Župančič) in *Ob bistrem potoku je mlin*.

FRANJO SERAJNIK (FRANC, FRAN)

Brat **Franjo (Franc, Fran)** je bil prav tako glasbeno izobražen, saj je bil violinist in glasbenoprosvetni delavec.¹² Rodil se je 6. avgusta 1874 v Št. Ilju na Koroškem.¹³ Med letoma 1884–1889 je obiskoval nižjo gimnazijo v benediktinskem samostanu Admont, nato pa v letih 1889–1893 učiteljske v Mariboru, kjer je »naredil 12. julija 1893 zrelostno skušnjo«.¹⁴ Učiteljeval je v različnih krajih: kot začetni podučitelj od 1. novembra 1893 do 22. julija 1894 pri Sv. Antonu (Cerkvenjak)u v Slovenskih goricah, od 13. julija 1894 do 1. oktobra 1895 na Hajdini, od 1. oktobra 1895 do 17. aprila 1898 na Ptujski gori, od 27. aprila 1898 do 29. marca 1899 na Jurskem vrhu (prej Sv. Jurij ob Pesnici) in najdlje, od 27. aprila 1899 do leta 1919 v Središču ob Dravi.¹⁵ Po preselitvi v Maribor leta 1919, je bil učitelj na osnovni šoli, pomožni učitelj za violino na Glasbeni matici med leti 1919–33 in koncertni mojster njenega orkestra, od leta 1933 pa je tudi zasebno poučeval violino. Od okrog leta 1936 do 1939 je vodil godalni kvartet, ki ga je sestavil s svojimi učenci.

Njegov prvi učitelj violine je bil oče; kot osemletni fant je opravil sprejemni izpit na Dunajskem konservatoriju, a se vanj ni vpisal.

8 Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

9 Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

10 Domicijan Serajnik ml., rojen. 8. februarja 1873 v Šentilju na Dravi, umrl 14. apr. 1963 v Malečniku.

Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

11 Zbirke, v katerih so med drugimi objavljene pesmi Domicijana Serajnika ml.: A. Kosi, Letni časi, 1905 (1 pesem); isti, Šopek šolskih pesmi, II. d. 1906 (3 pesmi); H. Družovič, Pesmarica, I. 1909, 1920² (6 pesmi), 1925³ (1 pesem); I., 1909, 1920,² 1923³ (1 pesem); Jos. Pavčič, Našim malčkom! Malim pianistom! 1920, 1930,² 1936³ (3 pesmi za klavir s podloženim besedilom); isti, Slov. narodne za klavir I., Priredili Z. Bradačeva in S. Hrašovčeva. 1953 (1 pesem); Zk 1924, 188 (1 pesem); Adolf Gröbming, Osn. vijolin. šola. II. a zv., 1926 za violino in klavir s podloženim besedilom (1 pesem).

Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno decembra 2023.

12 Franjo Serajnik, rojen 6. avgusta 1874 v Šentilju na Dravi, umrl 2. februarja 1955 v Mariboru.

Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

13 Trg Središče, krajepis in zgodovina, 1910, str. 235.

14 Trg Središče, krajepis in zgodovina, 1910, str. 235.

15 Trg Središče, krajepis in zgodovina, 1910, str. 235.

Kot »učiteljski« je na mariborski glasbeni šoli Filharmoničnega društva končal v dveh letih 6-razredni violinski tečaj in na učiteljsku vodil vokalni kvartet. Bil je virtuozni violinist, imel je solistične koncerte v Mariboru, Ljubljani, Gradcu in manjših krajih. Izvajal je koncerte Mozarta, Beethovna, Viottija, Mendelssohna, Brucha, Dvořaka, Rubinsteina. Pred prvo svetovno vojno je z bratom Domicijanom igral v ormoškem godalnem kvartetu. Izvrstno je igral na gosli (violino), saj je bil »pravi veščak« na tem instrumentu in nastopal »često pri večjih koncertih«. ¹⁶ V Središču je ustanovil pevski in tamburaški zbor, nekaj časa je bil tudi organist v župni cerkvi v Središču.¹⁷ Leta 1908 je iz razpadlih godb pritegnil glasbenike in ponovno ustanovil središko pihalno godbo.¹⁸ S pedagogom in odličnim glasbenikom na središki šoli Francem Serajnikom je povezano pomembno obdobje središke godbe, saj so do leta 1914 nastopali na proslavah od Maribora do Ljutomera; zanjo je komponiral in prirejal skladbe.¹⁹ Vodil jo je do konca prve svetovne vojne leta 1918, ko se je z bojišča vrnil in vodenje prevzel Martin Kocjan. Središka godba je med letoma 1911 in 1941 delovala v okviru Dravskega sokola Središče ob Dravi. S koračnicami je spremljala sokolske nastope, zlete in akademije. Sokolska godba je vsako leto središkemu občinstvu pripravila samostojna koncerta, in sicer na velikonočni ponedeljek in Martinovo nedeljo. Franc Serajnik se je v Središču 16. julija 1911, na povabilo županstva trga Središče, udeležil sestanka za pripravo vsesokolskega zleta celjske župe.²⁰ Na

začetku vojne leta 1914 je bil učitelj in kapelnik sokolske godbe za štiri mesece zaprt v graškem zaporu, saj so ga oblasti ob razglasitvi mobilizacije označile za nevarnega, domnevno srbofilsko usmerjenega in politično nezanesljivega.²¹

Franjo Serajnik.²²

»Pečal se je tudi s skladanjem pesmi in drugim muzik. komadov; tako je priobčil več v narodnem duhu zloženih napevov.«²³ Za pouk je leta 1930 izdal *Jugoslovanske narodne pesmi za dvoje gosli, I., II. Njegove pesmi za 1- ali 2-glasni mladinski zbor, je objavil A. Kosi v dveh knjigah, in sicer v delu Letni časi (Središče 1905, 1 pesem za 2-glasno petje s spremljavo*

16 Da capo al - simile (od začetka do - tako naprej): ob 110-letnici središke godbe. Središče ob Dravi, 1996, str. 10.

17 Trg Središče, krajepis in zgodovina, 1910, str. 236.

18 Središče ob Dravi. Kronika 1910–2020, str. 601.

19 Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.

20 Središče ob Dravi. Kronika 1910–2020, str. 151.

21 Središče ob Dravi. Kronika 1910–2020, str. 227.

22 Vir: Wagner (19??). Franjo Serajnik (1874–1955). URN:NBN:SI:IMG-3R58YEIF from <http://www.dlib.si>, pridobljeno decembra 2023.

23 Trg Središče, krajepis in zgodovina, 1910, str. 236.

klavirja) in v *Šopek šolskih pesmi I., II.*, (1906, okrog 20 pesmi).²⁴

Franjo Serajnik leta 1930.

DOMICIJAN, NAJMLAJŠI SARAJNIK

Sin Domicijana Serajnika ml. in nečak Franja Serajnika je bil **Domicijan, najmlajši Sarajnik**; rodil se je 5. novembra 1899 v Ormožu. Bil je slikar, grafik in arhitekt.²⁶ Osnovno šolo je obiskoval v Ormožu (1907–1911), gimnazijo v Mariboru (1911–1917) in na Ptujju (1919–1921), kjer je tudi maturiral. Po maturi je želel na Dunaju študirati slikarstvo, vendar se je odločil za vpis na tehniško fakulteto v Ljubljano (1921–1926), kjer je študiral arhitekturo pri Jožetu Plečniku in Ivanu Vurniku. Diplomiral je leta 1926.

Po diplomi se je usmeril v grafiko in v letih 1927–36 delal kot grafik v delniški tiskarni v Ljubljani, kjer so bile natisnjene njegove razglednice in ostalo gradivo. Že okoli leta 1925 je namreč začel izdajati vrsto razglednic z narodno ornamentiko.

Poleg značilne vsebine in oblike je razglednicam skupno to, da so brez zapisa umetnikovega imena, priimka ali inicialk.²⁷ Ohranjena je npr. razglednica z velikonočnim voščilom, poslana 26. marca 1929. Ob izdelovanju razglednic je opremljal knjige za tisk, izdeloval osnutke za platnice, plakate, ilustriral mladinske knjige itd. Tudi v grafično oblikovanje je vpeljal narodno ornamentiko, tudi motiv čipke; njegovi osnutki za čipke so dosegli priznanja doma in po svetu.²⁸ Že od leta 1932 je deloval tudi v arhitekturi. Načrtoval je javne in stanovanjske stavbe ter notranjo opremo za stanovanja (jedilnice, spalnice, stilno pohištvo), hotelsko opremo, enodružinske hiše. Med drugim je projektiral Šlajmerjev dom v Ljubljani (1930, dograjen 1939), počitniške hiše v Gozdu Martuljku (1938) in Podkorenu (1939), zgradbo za Oblastni ljudski odbor v Bihaću (1947), tiskarno v Kočevju (1957), Dom na Velenjskem polju (1962), Ljudsko skupščino LRS (1958), Lovski klub LRS (1962). Med letoma 1933 in 1941 sta z Jankom Omahnom vodila atelje za notranjo arhitekturo. Med drugo svetovno vojno je bil član kulturniške skupine znotraj OF in bil v letih 1944–1945 interniran v koncentracijskem taborišču Dachau. Po vojni je do leta 1947 delal kot arhitekt na Ministrstvu za gradnje Ljudske republike Slovenije, zatem pa je bil do upokojitve leta 1959 direktor ljubljanskega podjetja Slovenija. Pisal je strokovne članke o arhitekturi in vrtovih ter jih objavljaval v reviji Žena in dom, dnevniku Jutro in Vodnikovi pratiki.²⁹

24 Zbirke, v katerih so med drugimi objavljene pesmi Franja Serajnika: H. Družovič, Pesmarica. I. Dunaj 1909, Lj. 1920 (po 3 pesmi), 1925 (10 pesmi); Šol. oder. I. zv., Lj. 1924 (napev k igrici Povodni mož); Mladina poje. I. Lj. 1960 (ponat. 1 pesmi). S. je tudi pesnil: Slike iz kor. šole. I.–III. Mir 1909, št. 6, 8, 19; 1 pesem ib. 1910, št. 24; otroške pesemce (Mlado J 1934, 375, 384; 1935, 8, 30, 48, 104).

Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno decembra 2023.

25 Vir: URN:NBN:SI:IMG-Q2YTPFCE from <http://www.dlib.si>, pridobljeno decembra 2023.

26 Vir: <https://www.slovenska-biografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno decembra 2023.

27 Vir: <https://www.starerazglednice.si/post/614910641039360000/domicijan-serajnik-dolgotrajno-raziskovanje-je>, pridobljeno decembra 2023.

28 Vir: <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/serajnik-domicijan/>, pridobljeno decembra 2023.

29 Vir: <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si/oseba/serajnik-domicijan/>, pridobljeno decembra 2023.

Že v času študija (1921–1926) se je kot slikar samouk ukvarjal s slikarstvom. Izšel je iz prve povojne slikarske generacije, skupine modernistično usmerjenih arhitektov v Ljubljani, imenovanih Petkovci (Josip Costaperaria, France Tomažič, Janko Omahen, Domicijan Serajnik ...), ki so bili vključeni v Klubu mladih. Kasneje so se preimenovali v Slovensko umetniško društvo.³⁰

V času šolanja je izpopolnjeval slikarsko tehniko, delal risbe, pastelev, olja s figuralno motiviko,

motive tihožitja in pokrajine je ustvarjal pod vplivom ekspresionizma in nove stvarnosti. V njegovih delih je vidna težnja po plastičnosti, kar kaže na prevlado arhitekta nad umetnikom v njem. Razstavljal je v češkem Hodoninu (1924), s Klubom mladih v Sarajevu (1926) in v Ljubljani na velesejmu (1927), kjer je imel svojo prvo samostojno razstavo.³¹ Umrli je 2. novembra 1983 v Ljubljani, kjer je na Žalah tudi pokopan.

Domicijan, najmlajši Serajnik.³²

Domicijan, najmlajši Serajnik.³³

Velikonočna razglednica, avtor Domicijan, najmlajši Serajnik.³⁴

Umetniki svoje generacije v Klubu mladih, ki se je kasneje preimenoval v Slovensko umetniško društvo. Stojijo z leve: Domicijan Serajnik, Ivan Čargo, Tine Kos, Nande Vidmar, Drago Vidmar, Franjo Stiplovšek, Miroslav Oražem, France Zupan, Tone Kralj, France Kralj, Lojze Špacapan, Marjan Mušič, Ivan Napotnik, Veno Pilon, Božidar Jakac, Gojmir Kos.³⁵

30 Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Petkovci>, pridobljeno decembra 2023.

31 Vir: <https://www.obrazislovenskipokraj.in.si/oseba/serajnik-domicijan/>, pridobljeno decembra 2023.

32 Vir: Spominski almanah slovenskih strokovnih pisateljev, publicistov in projektantov, Ljubljana, 1940, str. 196.

33 Vir: <https://ukm.um.si/serajnik-domicijan-najml>, pridobljeno decembra 2023.

34 Vir: <https://www.starerazglednice.si/post/614910641039360000/domicijan-serajnik-dolgotrajno-raziskovanje-je>, pridobljeno decembra 2023.

35 Vir: <https://museums.eu/collection/object/4629/klub-mladih>, pridobljeno decembra 2023..

D. SERAJNIK: OČE.

Oče Domicijan Serajnik,
1926.³⁶

Grob družine Serajnik na ljubljanskih Žalah.³⁷

Slovensko umetniško društvo v Ljubljani (nekdanji »Klub mladih«) ob svoji XV. razstavi v Ljubljani septembra 1926: France Kralj, Tine Kos, Fran Zupan, Gojmir Anton Kos, Fran Stiplovšek, Tone Kralj, Ivan Čargo, Nande Vidmar, Marjan Mušič, Drago Vidmar, Domicijan Serajnik.³⁸

POVZETEK

Rodbina Serajnik je bila stara slovenska družina, ki je imela korenine na avstrijskem Koroškem. Kot narodnozavedni in pripadni Slovenci so si prizadevali h krepitvi slovenstva in kulturnega življenja

36 Vir: Dom in svet (Ljubljana), letnik 39, številka 8. URN:NBN:SI:DOC-HN0M3K7J from <http://www.dlib.si>, pridobljeno decembra 2023.

37 Vir: <https://www.najdigrob.si/slovenski-grobovi/2984/domicijan-serajnik>, pridobljeno decembra 2023.

38 Vir: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:IMG-SAA70ZE>, pridobljeno decembra 2023.

med slovenskim življenjem na narodno mešanem ozemlju na avstrijskem Koroškem. Zaradi pritiska, ki ga je izvajalo avstrijsko govoreče prebivalstvo, so se njeni predstavniki v drugi polovici 19. stoletja preselili na Spodnjo Štajersko. Delovali so na pedagoškem, šolskem, društvenem, glasbenem, gospodarskem... področju. V prispevku je podan biografski prikaz rodbine na podlagi ohranjenih virov. Člani družine so delovali tudi na širšem ormoškem območju in tukaj pustili pomembne sledi.

LITERATURA, VIRI

- Prof. Fr. Kovačič, *Trg Središče, krajepis in zgodovina*. Maribor, 1910.
- *Središče ob Dravi*. Kronika 1910–2010, Središče ob Dravi, 2011.
- Nevenka Korpič, *130 let Godbe na pihala Središče ob Dravi*. Razstavna publikacija. Središče ob Dravi. 2016.
- Nevenka Korpič, *Dravski sokol Središča ob Dravi*. Razstavna publikacija. Središče ob Dravi. 2011.
- Franc Krnjak, *Da capo al - simile (od začetka do - tako naprej): ob 110-letnici središke godbe*. Središče ob Dravi, 1996.
- Fran Šijanec, *Sodobna slovenska likovna umetnost*. Ljubljana, Maribor, 1961.
- K. Dobida, *Slikar Domicijan Serajnik*. V: Mladika, Celje, 1930.
- Mladika, *Družinski list s podobami*. Mohorjeva tiskarna, Celje, 1930.

SPLETNI VIRI

- Rodbina Serajnik. Dostopno na: <https://www.slovenskabiografija.si/rodbina/sbi562612/>, pridobljeno novembra 2023.
- Zdenka Serajnik. Dostopno na: <https://www.slovenskekonjice.si/objava/149883>, pridobljeno decembra 2023.
- Serajnik, Domicijan. Dostopno na: <https://www.obrazislovenskipokrajin.si/oseba/serajnik-domicijan/>, pridobljeno decembra 2023.
- Slovenski grobovi. Serajnik Domicijan. Dostopno na: <https://www.najdigrob.si/slovenski-grobovi/2984/domicijan-serajnik3>, pridobljeno novembra 2023.
- Serajnik, Domicijan najml. Dostopno na: <https://ukm.um.si/serajnik-domicijan-najml>
- Spominski almanah slovenskih strokovnih pisateljev, publicistov in projektantov. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-OSB5LFAN>, pridobljeno decembra 2023.
- Osebnosti. Veliki slovenski biografski leksikon. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-CVEMQ3HH>, pridobljeno novembra 2023.
- Domicijan Serajnik. Dostopno na: <https://www.starerazglednice.si/post/614910641039360000/domicijan-serajnik-dolgotrajno-raziskovanje-je>, pridobljeno decembra 2023.
- Petkovci. Dostopno na: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Petkovci>, pridobljeno decembra 2023.
- Slovensko umetniško društvo v Ljubljani. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:IMG-SAAY70ZE>: Slovensko umetniško društvo v Ljubljani (bivši »Klub mladih«), pridobljeno decembra 2023.
- Dom in svet (Ljubljana), letnik 39, številka 8. URN:NBN:SI:DOC-HN0M3K7J from <http://www.dlib.si>, pridobljeno decembra 2023.